

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny – Edukacja obywatelska

Temat	Wymagania na ocenę dopuszczającą	Wymagania na ocenę dostateczną	Wymagania na ocenę dobrą	Wymagania na ocenę bardzo dobrą	Wymagania na ocenę celującą
	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
JA I SPOŁECZEŃSTWO					
1. Nasze ważne wspólnoty	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 7) identyfikuje elementy tworzące państwo ▪ wyjaśnia, czym jest patriotyzm	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 8) wskazuje różne formy troski o Ojczyznę ▪ podaje przykłady postaw obywatelskich	▪ porównuje przykłady postaw obywatelskich w przeszłości i obecnie ▪ podaje przykład patriotyzmu ekonomicznego	▪ na wybranych przykładach wskazuje przykłady identyfikacji z Ojczyzną ▪ wskazuje sposoby uzyskania obywatelstwa	▪ określa cechy istotne dla wspólnoty narodowej
2. My wobec innych	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 12), wymienia elementy postawy obywatelskiej ▪ podaje przykłady stereotypów	▪ określa istotę podziału na „my” i „oni” ▪ podaje przykłady mowy nienawiści ▪ identyfikuje przejawy uprzedzeń i ksenofobii	▪ analizuje „piramidę nienawiści” (podręcznik, s. 16)	▪ ocenia wybrane przejawy ksenofobii, stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji	▪ odwołując się do wybranych przykładów, wskazuje, jak należy reagować na postawy ksenofobii, stereotypów, uprzedzeń i dyskryminacji
3. Jak zachować się w grupie?	▪ podaje przykłady zachowań, które budują zaufanie ▪ identyfikuje przykłady działań zespołowych	▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 19), podaje przykład różnic pokoleniowych	▪ określa zasady, które sprzyjają współdziałaniu w grupie ▪ wskazuje metody rozwiązywania konfliktów	▪ wyjaśnia różnicę między arbitrażem a mediacją ▪ posługując się wykresem (podręcznik, s.18), analizuje ranking zaufania wg zawodów w Polsce	▪ odróżnia konflikty konstruktywne i destruktywne ▪ wyjaśnia, dlaczego zaufanie należy do podstaw życia społecznego
4. Polacy między jednością a podziałami (F)	▪ wymienia przykładowe czynniki łączące i dzielące współczesne społeczeństwo polskie	▪ posługując się wykresami kołowymi (podręcznik, s. 23), określa kierunki zmian w strukturze ludności Polski na początku XXI wieku	▪ odwołując się do wybranych przykładów, wskazuje z czego możemy być dumni jako państwo i społeczeństwo	▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 12) i odwołując się do informacji z mediów lub z własnych obserwacji, podaje przykłady wykluczenia społecznego we współczesnej Polsce ▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 22), analizuje czynniki łączące Polaków na początku XXI wieku	▪ identyfikuje przejawy podziału politycznego wśród Polaków ▪ formułuje własną opinię dotyczącą dumy z przynależności do wspólnoty polskiej
5. W obronie Ojczyzny (F)	▪ wskazuje, jaki jest zakres działań Wojsk Obrony Terytorialnej	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 41), rozróżnia kategorie uzyskiwane podczas kwalifikacji wojskowej	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 40), charakteryzuje organizację sił zbrojnych w Polsce	▪ rozróżnia świadczenia osobiste i rzeczowe jako szczególne formy obrony Ojczyzny	▪ odwołując się do wybranych przykładów, określa, jaką rolę w obronie Ojczyzny mogą odgrywać organizacje społeczne

	▪ wyjaśnia, na czym polega pracowniczy przydział mobilizacyjny	▪ wyjaśnia, na czym polega dobrowolna służba wojskowa		▪ identyfikuje współczesne formy zagrożeń Ojczyzny	
SZKOŁA JAKO WSPÓLNOTA					
6. Jak funkcjonuje szkoła?	▪ wyjaśnia, czym jest statut szkoły ▪ wymienia przykłady praw i obowiązków ucznia	▪ posługując się m.in. tabelą (podręcznik, s. 48), omawia wybrane prawa i obowiązki ucznia	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 46), określa rolę statutu szkoły wśród innych dokumentów szkolnych	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 47), określa rolę Podstawy programowej wśród innych dokumentów szkolnych	▪ wskazuje, jak należy reagować w sytuacjach naruszenia reguł określonych w dokumentach szkolnych
7. Szkoła samorządności	▪ wyjaśnia, kto tworzy samorząd klasowy oraz samorząd szkolny	▪ podaje przykłady działalności samorządu klasowego oraz szkolnego	▪ wyjaśnia zasady funkcjonowania samorządu szkolnego	▪ posługując się m.in. diagramem (podręcznik, s. 50), określa, czym się różni rada szkoły od rady rodziców	▪ wymienia sposoby włączania się uczniów w decydowanie o sprawach szkoły ▪ wskazuje przykłady konkretnych rozwiązań w tej sprawie
8. Szkoła mediacji (F)	▪ podaje przykłady konfliktów szkolnych	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 63), omawia zasady prowadzenia mediacji szkolnej ▪ wyjaśnia, kto może zostać mediatorem rówieśniczym	▪ identyfikuje konflikty, które nie podlegają mediacji ▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 63), omawia sposoby budowania empatii	▪ wyjaśnia, jakie zalety ma mediacja przy rozwiązywaniu konfliktów rówieśniczych	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 64), omawia etapy sesji mediacyjnej
SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA					
9. Czym jest samorząd terytorialny?	▪ wymienia szczeble samorządu terytorialnego	▪ podaje przykłady zadań, które realizuje samorząd gminny	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 66), identyfikuje organy trzech szczebli samorządu terytorialnego	▪ odwołując się do wybranych przykładów, porównuje zadania i kompetencje samorządu gminnego i powiatowego ▪ wskazuje sposoby wpływania przez obywateli na decyzje samorządu terytorialnego	▪ podaje przykłady zadań, które realizuje samorząd na szczeblu wojewódzkim ▪ posługując się m.in. wykresem kołowym (podręcznik, s. 69), rozróżnia dwa rodzaje referendum lokalnego – odwoławcze i tematyczne
10. Działając dla innych	▪ wyjaśnia, na czym polega wolontariat	▪ wyjaśnia, czym jest sołectwo ▪ identyfikuje budżet obywatelski jako formę aktywności członków wspólnoty lokalnej	▪ wyodrębnia etapy realizacji budżetu obywatelskiego ▪ identyfikuje fundusz sołecki jako formę aktywności członków wspólnoty lokalnej	▪ odwołując się do wybranych przykładów, charakteryzuje znaczenie inicjatywy lokalnej	▪ wykorzystuje wybraną formę aktywności obywatelskiej w sprawie ważnej dla siebie lub dla lokalnej społeczności
11. Kiedyś będziesz w urzędzie (temat zadaniowy)	▪ wypełnia wybrany formularz lub wniosek – ocena zależna od stopnia samodzielności ucznia podczas wykonywania zadania i poprawności wypełnianego wniosku				
12. Jestem stąd, czyli najbliższe otoczenie (temat zadaniowy) (F)	▪ opracowanie lokalnego przewodnika, np. trasy turystycznej po najbliższej okolicy – ocena zależna od stopnia poprawności merytorycznej oraz estetyki wykonywanego zadania				

13. Lokalna społeczność obywatelska (temat zadaniowy) (F)	▪ uczniowie w zespołach pozyskują informacje na temat lokalnie działających organizacji pozarządowych oraz prezentują zdobytą wiedzę na forum klasy – ocena zależna od stopnia poprawności merytorycznej oraz samodzielności grupy podczas wykonywania zadania ▪ angażowanie się w działalność organizacji pozarządowej – wolontariat – w miarę możliwości uczniów				
DEMOKRACJA I PRAWO					
14. Polska na drodze zmian ustrojowych	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 98), identyfikuje główne cechy ustroju demokratycznego	▪ wymienia przykładowe wydarzenia świadczące o tym, że Polska w latach 1945–1989 nie była państwem demokratycznym	▪ wymienia główne cechy sytemu totalitarnego i autorytarnego ▪ identyfikuje przejawy sytemu autorytarnego w Polsce w latach 1945–1989	▪ wykazuje, że Polska w latach 1945–1989 nie była państwem demokratycznym	▪ porównuje system totalitarny i autorytarny ▪ charakteryzuje ogólny mechanizm przemian ustrojowych w Polsce w latach 1945–1989
15. Niełatwe polskie przemiany	▪ podaje przykłady zmian dokonanych w Polsce od 1989 roku	▪ rozróżnia przemiany polityczne od gospodarczych i społecznych, które zaszły w Polsce po 1989 roku	▪ wskazuje głównie etapy demokratyzacji Polski po 1989 roku	▪ ocenia wybrane przejawy polskiej transformacji, wskazując pozytywne i negatywne zjawiska ▪ posługując się m.in. wykresami słupkowymi (podręcznik, s. 107, 108, 109), wskazuje zależności między przemianami politycznymi, gospodarczymi i społecznymi w Polsce po 1989 roku	▪ omawia konsekwencje polskiej transformacji, wykorzystując doświadczenia świadków historii
16. Podstawy ustrojowe Polski	▪ identyfikuje Konstytucję RP, jako naczelną źródło prawa w naszym państwie	▪ posługując się m.in. diagramem dotyczącym trójpodziału władzy (podręcznik, s. 101), wymienia przykłady demokratycznych zasad ustroju RP	▪ wymienia podstawowe zasady demokratycznego państwa prawa ▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 113), określa rolę Konstytucji RP w hierarchii źródeł prawa	▪ omawia niektóre z zasad demokratycznego państwa prawa ▪ analizuje fragment preambuły oraz art. 13 Konstytucji RP	▪ posługując się m.in. diagramem (podręcznik, s. 113), wyjaśnia wpływ zasad ustrojowych w Rzeczypospolitej Polskiej na życie codzienne jej obywateli
17. Wybory niezbędnym warunkiem demokracji	▪ rozróżnia bierne i czynne prawo wyborcze	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 116), wyodrębnia etapy procesu wyborczego	▪ posługując się diagramem i tabelą (podręcznik, s. 114), określa warunki korzystania z biernego i czynnego prawa wyborczego	▪ wyjaśnia, jakie znaczenie mają wybory w systemie demokratycznym ▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 117), porównuje proporcjonalny i większościowy system wyborczy	▪ argumentuje na rzecz świadomego udziału w głosowaniu
18. W kręgu prawa cywilnego i rodzinnego	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 119), omawia zasady stosunku prawnego ▪ wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska	▪ określa różnicę między zdolnością prawną a zdolnością do czynności prawnej	▪ posługując się m.in. diagramem (podręcznik, na górze strony 120), omawia zasady zobowiązań w prawie cywilnym	▪ posługując się wybranymi przykładami i odwołując się do przepisów prawnych, omawia relacje między rodzicami a dziećmi	▪ posługując się m.in. diagramem (podręcznik, na dole strony 120), wyjaśnia różnicę między dziedziczeniem

			▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 121), rozróżnia pokrewieństwo i powinowactwo		testamentowym a dziedziczeniem ustawowym ▪ omawia zasady, warunki i skutki zawarcia małżeństwa
19. Nasze prawa i wolności	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 124), określa cechy praw człowieka i obywatela ▪ podaje przykład łamania praw człowieka i obywatela	▪ odwołując się do wybranego przykładu, omawia łamanie praw człowieka i obywatela	▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 125), rozróżnia trzy sfery osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, socjalne i kulturalne praw człowieka i obywatela w Polsce	▪ analizuje fragment Powszechnej deklaracji praw człowieka oraz art. 30 Konstytucji RP ▪ identyfikuje różne przykłady łamania praw człowieka i obywatela	▪ podejmuje dyskusję na temat łamania praw człowieka i obywatela
20. Jak chronić nasze prawa?	▪ rozróżnia sądowe i niesądowe organy w Polsce chroniące praw człowieka i obywatela	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 129), omawia rolę i kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich	▪ identyfikuje różne organy władzy publicznej stojące na straży praw człowieka i obywatela	▪ podaje przykłady organizacji pozarządowych stojących na straży praw człowieka i obywatela ▪ wyjaśnia, czym zajmuje się Europejski Trybunał Praw Człowieka	▪ posługując się m.in. diagramem (podręcznik, s. 130), omawia procedury zgłaszania skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
21. Pracować, ale w jakiej formie?	▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 133), identyfikuje prawa i obowiązki pracowników oraz pracodawców wynikające z umowy o pracę	▪ wymienia warunki, które powinna spełniać osoba młodociana zatrudniona na podstawie umowy w celu przygotowania zawodowego	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 130) identyfikuje rodzaje umów o pracę ▪ posługując się tabelami (podręcznik, s. 134), porównuje prawa i obowiązki pracowników oraz pracodawców wynikające z umowy o dzieło i z umowy zlecenie	▪ rozróżnia praktyki, staż i wolontariat jako formy nabywania umiejętności zawodowych ▪ wyjaśnia, czym zajmuje się Państwowa Inspekcja Pracy	▪ wyjaśnia, na czym polega obustronna ochrona praw w relacjach pracodawca-pracownik
22. Zagrożenia i obrona demokracji (F)	▪ identyfikuje korupcję i nepotyzm jako zagrożenie demokracji	▪ posługując się diagramem, (podręcznik, s. 137), wyjaśnia, na czym polega zjawisko klientyzmu ▪ wyjaśnia, dlaczego populizm może zagrażać demokracji	▪ podaje przykłady inicjatyw, które przeciwdziałają zagrożeniom demokracji ▪ formułuje własną opinię w tej sprawie	▪ odwołując się do wybranych przykładów, wskazuje, w jaki sposób media mogą zagrażać demokracji	▪ poddaje dyskusji swoją opinię dotyczącą obrony demokracji
23. W kręgu prawa karnego (F)	▪ posługując się diagramem (podręcznik, s. 147), rozróżnia kategorie czynów, które są zagrożone karą	▪ identyfikuje przykładowe sytuacje, które zwalniają z odpowiedzialności karnej	▪ posługując się tabelą (podręcznik, s. 147), rozróżnia oraz podaje przykłady kar i środków karnych	▪ porównuje zasady odpowiedzialności karnej zawarte w Kodeksie wykroczeń oraz w Kodeksie karnym ▪ posługując się m.in. diagramem (podręcznik, s.	▪ rozróżnia przestępstwa ścigane z urzędu oraz ścigane na wniosek ▪ posługując się m.in. diagramem (podręcznik, s. 149), omawia zasady i następstwa procesu karnego

				149), identyfikuje uczestników procesu karnego	
--	--	--	--	--	--

F – tematy fakultatywne, do realizacji przynajmniej jeden z każdego działu.